A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2013. október 3.*

„Mezőgazdaság — Közös agrárpolitika — Egységes támogatási rendszer — 1782/2003/EK rendelet — A támogatási jogosultság kiszámítása — A referenciaösszeg meghatározása — Bázisidőszak — A 40. cikk (1), (2) és (5) bekezdése — Rendkívüli körülmények — A 2078/92/EGK rendelet és az 1257/1999/EK rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások hatálya alatt álló mezőgazdasági termelők — A referenciaösszeg újbóli megállapításához való jog meghatározása — A bizalomvédelem elve — A mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmód”

A C-298/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d’État (Franciaország) a Bírósághoz 2012. június 18-án érkezett, 2012. május 4-i határozatával terjesztette elő az előtte

a **Confédération paysanne**

és

a **Ministre de l’Alimentation, de l’Agriculture et de la Pêche**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, M. Berger, A. Borg Barthet (előadó), E. Levits és J.-J. Kasel bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. április 18-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Confédération paysanne képviseletében M. Jacquot ügyvéd,

– a francia kormány képviseletében C. Candat és D. Colas, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében B. Schima és H. Tserepa-Lacombe, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. május 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: francia.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2008. október 9-i 1009/2008/EK tanácsi rendelettel (HL L 276., 1. o.) módosított, a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról, továbbá a 2019/93/EGK, 1452/2001/EK, 1453/2001/EK, 1454/2001/EK, 1868/94/EK, 1251/1999/EK, 1254/1999/EK, 1673/2000/EK, 2358/71/EGK és a 2529/2001/EK rendelet módosításáról szóló, 2003. szeptember 29-i 1782/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 270., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 40. kötet, 269. o.; – a helyesbítés nem érintette a magyar változatot – továbbiakban: 1782/2003 rendelet) 40. cikke (1), (2) és (5) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Confédération paysanne és a francia Élelmezésügyi Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium között a 2003. szeptember 29-i 1782/2003/EK tanácsi rendelet szerinti jövedelemtámogatás végrehajtásáról szóló, 2006. június 19-i 2006-710. sz. rendelet alkalmazásáról szóló, 2006. november 20-i rendeletet módosító 2010. február 23-i élelmezésügyi, mezőgazdasági és halászati miniszteri rendelet (JORF 2010. február 28., 4141. o.) 2010. február 23-i rendelet (a továbbiakban: 2010. február 23-i rendelet) több rendelkezése jogszerűségének tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

Az 1782/2003 rendelet

3 Az 1782/2003 rendelet 37. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A referenciaösszeg a mezőgazdasági termelőnek a VI. mellékletben említett támogatási rendszerek alapján, a 38. cikkben említett bázisidőszak minden egyes naptári évében nyújtott támogatások összegének háromévi átlaga, a VII. mellékletnek megfelelően kiszámítva és kiigazítva.

[…]”

4 E rendelet 38. cikkének megfelelően a bázisidőszak a 2000., a 2001. és a 2002. naptári évet foglalja magában.

5 Az említett rendelet „Rendkívüli esetek” című 40. cikke előírta:

„(1) A 37. cikktől eltérve, az a mezőgazdasági termelő, akinek termelő tevékenységét a bázisidőszakban vagy azt megelőzően bekövetkező *vis maior* vagy rendkívüli körülmény hátrányosan befolyásolta a bázisidőszak során, kérheti, hogy a referenciaösszeget a bázisidőszak azon naptári éve, illetve évei alapján számítsák ki, amelye(ke)t nem érintett a *vis maior* vagy rendkívüli körülmény fennállása.

(2) Amennyiben a *vis maior* vagy rendkívüli körülmény fennállása a teljes bázisidőszakot érintette, az adott tagállam az 1997 és 1999 közötti időszak alapján számítja ki a referenciaösszeget.

[…]

(3) A mezőgazdasági termelőnek az egyes tagállamok által megállapítandó határidőn belül írásban kell értesítenie a hatáskörrel rendelkező hatóságot a *vis maior* vagy rendkívüli körülmény fennállásáról, a hatóság számára kielégítő bizonyítékkal szolgálva arról.

(4) A hatáskörrel rendelkező hatóság például a következő eseteket ismeri el *vis maiorként* vagy rendkívüli körülményként:

a) a mezőgazdasági termelő halála;

b) a mezőgazdasági termelő tartós munkaképtelensége;

c) a mezőgazdasági üzem földterületét lényegesen sújtó, súlyos természeti csapás;

d) a mezőgazdasági üzem állattartásra szolgáló épületeinek megsemmisülése véletlen baleset következtében;

e) a mezőgazdasági termelő állatállományának egy részét vagy egészét érintő járványos állatbetegség.

(5) E cikk (1), (2) és (3) bekezdését értelemszerűen kell alkalmazni arra a mezőgazdasági termelőre, aki a bázisidőszakban a [környezetvédelmi követelményekkel és a természeti környezet megőrzésével összeegyeztethető mezőgazdasági termelési módszerekről szóló, 1992. június 30-i] 2078/92/EGK [tanácsi (HL L 215., 85. o.)] és a [2004. december 22-i 2223/2004/EK tanácsi rendelettel (HL L 379., 1. o.) módosított, az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapból (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, valamint egyes rendeletek módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló, 1999. május 17-i] 1257/1999/EK [tanácsi] rendeletnek [HL L 160., 80. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 391. o.] megfelelő agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások hatálya alatt állt, arra a komlótermelőre, aki ugyanazon időszakban [a komlóra vonatkozó különleges ideiglenes intézkedések bevezetéséről szóló, 1998. május 25-i] 1098/98/EK tanácsi rendeletnek [(HL L 157., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 23. kötet, 117. o.)] megfelelően kivágásra vállalt kötelezettséget, valamint arra a dohánytermelőre, aki a [nyersdohány piacának közös szervezéséről szóló, 1992. június 30-i] 2075/92/EGK [tanácsi] rendeletnek [(HL L 215., 70. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 13. kötet, 29. o.)] megfelelően részt vett a kvóta-visszavásárlási programban.

Amennyiben az első bekezdésben említett intézkedések mind a bázisidőszakra, mind pedig az e cikk (2) bekezdésében említett időszakra kiterjedtek, a tagállamok objektív kritériumok alapján, a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmódot, valamint a piac és a versenyhelyzet torzulásának megakadályozását biztosító módon, a Bizottság által a 144. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban megállapítandó részletes szabályoknak megfelelően határozzák meg a referenciaösszeget.”

A 2078/92 rendelet

6 A 2078/92 rendelet második és tizenkettedik preambulumbekezdése kimondta:

„mivel a Közösségben a mezőgazdasági termelés csökkentésére irányuló intézkedések környezeti szempontból előnyös hatást kell, hogy biztosítsanak;

[…]

mivel a jelen rendeletben foglalt intézkedések arra kell, hogy ösztönözzék a mezőgazdasági termelőket, hogy a környezetvédelmi követelményekkel és a természeti környezet megőrzésével összeegyeztethető mezőgazdaságra vonatkozó kötelezettségeket vállaljanak, és így járuljanak hozzá a piaci egyensúlyhoz; mivel támogatni kell a mezőgazdasági termelőket a termelés csökkentése és/vagy a termelési költség növekedése okán elmaradt bevétel, valamint a környezet fejlesztésében betöltött szerepük miatt".

7 E rendelet 1. cikkének a) pontja szerint az e rendelet által bevezetett támogatási program célja a „mezőgazdaság szennyező hatásának csökkentésére irányuló mezőgazdasági termelési gyakorlatok előnyben részesítése, amely a termelés csökkentése révén hozzájárul továbbá egy jobb piaci egyensúlyhoz". [nem hivatalos fordítás]

8 Az említett rendelet 2. cikkének (1) bekezdése előírta:

„A környezetre és a természeti környezetre gyakorolt előnyös hatásokhoz kötött feltétellel a program támogatást nyújthat azon mezőgazdasági termelők számára, akik kötelezettséget vállalnak:

a) a műtrágya és/vagy a növényvédő szerek használatának lényeges csökkentésére, vagy a már megtett csökkentések fenntartására, vagy az biogazdálkodási módszerek bevezetésére vagy fenntartására;

b) a növénytermesztésnek – a takarmányt is ideértve – az a) pontban foglalt módszerektől eltérő módon történő kiterjesztésére, vagy a korábban már követett külterjes gazdálkodás fenntartására vagy a szántóföldek gyepterületté alakítására;

c) szarvasmarha- vagy juhállomány általi terhelés takarmány-termőterület egységenkénti csökkentésére;

d) a környezetvédelmi követelményekkel, a természeti erőforrásokkal, valamint táj és a természeti környezet megőrzésével összeegyeztethető más termelési gyakorlatok alkalmazása, vagy kihalás által fenyegetett helyi fajok tenyésztésére;

e) termelésből kivont mezőgazdasági vagy erdei földterületek fenntartására;

f) mezőgazdasági földterületeknek legalább húsz évig történő pihentetésére, környezethez kapcsolódó célokra történő használat, különösen biotópok, természetvédelmi parkok létrehozatala vagy a vízfolyások védelme érdekében;

g) a földterületeknek a nyilvánosság hozzáférése vagy szabadidős cél érdekében történő fenntartása." [nem hivatalos fordítás]

Az 1257/1999 rendelet

9 Az 1257/1999 rendelet 22. cikke értelmében:

„A környezet védelmét, a természeti környezet megőrzését és az állatok kíméletének javítását szolgáló mezőgazdasági módszerekhez (agrár-környezetvédelem) nyújtott támogatás hozzájárul a Közösség mezőgazdasági és környezetvédelmi célkitűzéseinek eléréséhez.

Az ilyen támogatás elősegíti:

a) a környezet védelmével és minőségének javításával, a táj és annak jellegzetességei, a természeti erőforrások, a talaj és a genetikai sokféleség védelmével és minőségének javításával összeegyeztethető, a mezőgazdasági földterületek hasznosítására irányuló módszerek alkalmazását,

b) a gazdálkodás környezetbarát módon történő külterjessé tételét és az alacsony intenzitású legeltetési rendszerek keretében történő gazdálkodást,

c) a veszélyeztetett, nagy természeti értéket képviselő, művelés alatt álló területek megóvását,

d) a mezőgazdasági földterület tájképének és történelmi jellegzetességeinek fenntartását,

e) a környezettervezés alkalmazását a gazdálkodási gyakorlatban,

f) az állatok kíméletének javítását."

10 E rendelet 24. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövege előírja:

„Az agrár-környezetvédelmi vagy az állatok kíméletére vonatkozó kötelezettségvállaláshoz a támogatást évente kell adni, és kiszámítása a következők alapján történik:

a) elmaradt bevétel,

b) az adott kötelezettségvállalásból származó többletköltségek, és

c) pénzügyi ösztönző nyújtásának szükségessége."

A francia szabályozás

A 2006. június 19-i rendelet

11 A 2008. december 2-i 2008-1261. sz. rendelettel (JORF 2008. december 4., 18530. o.) módosított 2003. szeptember 29-i 1782/2003/EK tanácsi rendelet szerinti jövedelemtámogatás végrehajtásáról szóló, 2006. június 19-i 2006-710. sz. rendelet (JORF 2006. június 20., 9220. o.; a továbbiakban: 2006. június 19-i rendelet) 1. cikkének kilencedik és tizedik bekezdése szerint:

„A[z 1782/2003] […] rendelet 40. cikke (5) bekezdésének alkalmazása szempontjából csak azok az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások vehetők figyelembe, amelyek felsorolását a mezőgazdaságért felelős miniszter rendelete tartalmazza, és amelyek – adott esetben – legalább 20%-os csökkenéshez vezettek:

– vagy az érintett évek alapján kapott, az e rendeletben meghatározott módszer szerint számított támogatás összegét illetően, ahhoz az összeghez képest, amelyet a bázisidőszak nem érintett évei alapján fizettek ki;

[…]

Amennyiben valamely *vis maior*, rendkívüli körülmény vagy agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalás a bázisidőszak valamennyi évét érinti […] és a támogatások összegének csökkenéséhez vezet […], mezőgazdasági miniszteri rendelet határozza meg e csökkenés kiszámításának módszereit.

[…]"

2006. november 20-i rendelet

12 A 2010. február 23-i rendelettel (1. cikk, (2) bekezdés) módosított, a 2006. június 19-i 2006-710. sz. rendelet alkalmazásáról szóló 2006. november 20-i rendelet (JORF 2006. november 25., 17707. o.; a továbbiakban: 2006. november 20-i rendelet) 5. cikke előírja:

„A fent hivatkozott 2006. június 19-i 2006-710. sz. rendelet 1. cikke (9) bekezdésének alkalmazása szempontjából a figyelembe vett kapott támogatások összege megegyezik a jelen rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében foglalt 11 támogatási típus mindegyike tekintetében kapott teljes összeggel.”

13 A 2006. november 20-i rendelet 6. cikkének (4) és (5) bekezdése szerint:

„(4) A mezőgazdasági termelő [1782/2003 rendelet] 40. cikke (1) bekezdésének rendelkezései szerint számított referenciaösszegét ki kell igazítani a bázisidőszak agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett évei során kapott támogatások átlagát kitevő összeg és a bázisidőszak agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással érintett évei során kapott támogatások átlagát kitevő összeg közötti különbség harmadának megfelelő összeggel, amennyiben:

– a bázisidőszak agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett évei során kapott támogatások átlagát kitevő összeg és a bázisidőszak agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással érintett évei során kapott támogatások átlagát kitevő összeg közötti különbség harmada

– és e különbség harmada és a [1782/2003 rendelet] 40. cikkének (1) bekezdése szerint számított referenciaösszeg összege közötti arány legalább 6,6%.

(5) A (3) és (4) bekezdés rendelkezései nem alkalmazandóak, ha a mezőgazdasági termelő a 3. cikkben meghatározott egyik agrár-környezetvédelmi kötelezettséget a bázisidőszak mindhárom évében vállalta.”

14 A 2010. február 23-i rendelettel módosított 2006. november 20-i rendelet 7. cikke előírja:

„(1) Ha a mezőgazdasági termelő a jelen rendelet 3. cikkében meghatározott egyik agrár-környezetvédelmi kötelezettséget a bázisidőszak mindhárom évében vállalta, a fent hivatkozott 2006. június 19-i rendelet 1. cikke kilencedik bekezdésének alkalmazása szempontjából számított csökkenési ráta az alábbiak közötti aránynak felel meg:

– az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó évben kapott támogatások összege és a bázisidőszakban kapott támogatások összegének átlaga közötti különbség;

– és e különbség, valamint a[z 1782/2003 rendelet] 37. cikkének rendelkezései szerint számított referenciaösszeg összege.

A második bekezdés értelmében az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó évben kapott támogatások összege megegyezik a jelen rendelet 5. cikke alapján számított, az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó évben kapott támogatások összegével, amelyre egy együtthatót kell alkalmazni, amely egyenlő a bázisidőszak folyamán hasznos mezőgazdasági földterület átlaga és az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó év folyamán hasznos mezőgazdasági földterület közötti aránnyal.

(2) Ha az (1) bekezdésnek megfelelően számított csökkenési ráta eléri a fent hivatkozott 2006. június 19-i rendelet 1. cikkének kilencedik bekezdésében említett 20%-os küszöböt, a[z 1782/2003 rendelet] 37. cikke szerint számított referenciaösszegéhez egy összeget kell hozzáadni.

A hozzáadandó összeg egyenlő az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó év folyamán kapott támogatásoknak az (1) bekezdés utolsó albekezdése alapján számított összege és a bázisidőszak folyamán kapott támogatások összegének átlaga közötti különbséggel.

(3) A jelen cikk alkalmazása szempontjából az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó év nem lehet 1992-nél korábbi."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15 2010. április 28-án a Confédération paysanne a 2010. február 23-i rendelet 1. cikke (2)–(4) bekezdésének megsemmisítésére irányuló keresetet nyújtott be a Conseil d'État-hoz.

16 E keresete alátámasztására különösen két jogalapra hivatkozik.

17 Egyrészt a Confédération paysanne állítja, hogy a megtámadott rendelkezéseket meg kell semmisíteni, amennyiben a 2006. június 19-i rendelet 1. cikke kilencedik bekezdése szerint kerültek elfogadásra. Márpedig az utóbbi sérti a 1782/2003 rendelet 40. cikkének (1) és (5) bekezdését, amennyiben a bázisidőszak egészében vagy annak egy részében agrár-környezetvédelmi kötelezettséget vállaló mezőgazdasági termelők referenciaösszegének újbóli megállapításához való jogot a mezőgazdasági termelők által kapott támogatások összegének csökkenésére, nem pedig a termelési szintjük csökkenésére alapítja.

18 Másrészt a Confédération paysanne előadja, hogy a 2010. február 23-i rendelet 1. cikkének (2) és (4) bekezdése azzal, hogy az a referenciaösszeg újbóli megállapításához való jogot, amely azokat a mezőgazdasági termelőket illeti meg, akiknek a termelő tevékenységét az általuk a bázisidőszak egészében vállalt agrár-környezetvédelmi kötelezettségek hátrányosan befolyásolták, az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó év – amely 1992-nél nem lehet korábbi – folyamán kapott támogatások összege és a bázisidőszak folyamán kapott támogatások összegének átlaga közötti összehasonlításra alapítja, megsérti az 1782/2003 rendelet 40. cikkének (5) bekezdésében előírt, a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmód követelményét. Az egyenlő bánásmód megsértése azon a tényen alapul, hogy a 2006. november 20-i rendelet 1. cikkében említett támogatások összege az 1992 és 2000 közötti időszak folyamán jelentős mértékben megnőtt, oly módon, hogy azon mezőgazdasági termelők esetében, akik a bázisidőszak kezdetét megelőzően több évvel vállaltak agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket, ez az összehasonlítás csak kivételesen eredményezheti a támogatások összegének olyan mértékű csökkenését, amely elegendő ahhoz, hogy jogosulttá váljanak a referenciaösszeg újbóli megállapítására.

19 Mivel a Confédération paysanne által felhozott jogalapokra adandó válasz az 1782/2003 rendelet 40. cikke (1), (2) és (5) bekezdésének értelmezésétől függ, a Conseil d'État úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) A [1782/2003 rendelet] 40. cikkének (1) és (5) bekezdése mind megfogalmazására, mind céljára tekintettel feljogosítja-e a tagállamokat arra, hogy a referenciaösszeg újbóli megállapításához való jogot, amely azokat a mezőgazdasági termelőket illeti meg, akiknek a termelő tevékenységét az általuk a bázisidőszak egészében vagy annak egy részében vállalt agrár-környezetvédelmi kötelezettségek hátrányosan befolyásolták, az ilyen kötelezettségvállalásokkal érintett és azokkal nem érintett évek folyamán kapott közvetlen kifizetések összege közötti összehasonlításra alapítsák?

2) Az [1782/2003 rendelet] 40. cikkének (2) és (5) bekezdése feljogosítja-e a tagállamokat arra, hogy a referenciaösszeg újbóli megállapításához való jogot, amely azokat a mezőgazdasági termelőket illeti meg, akiknek a termelő tevékenységét az általuk a bázisidőszak egészében vállalt agrár környezetvédelmi kötelezettségek hátrányosan befolyásolták, az agrár környezetvédelmi

kötelezettségvállalással nem érintett utolsó év – beleértve azt az esetet is, ha ez a bázisidőszakot megelőző nyolc évnél korábbi év – folyamán kapott közvetlen kifizetések összege és a bázisidőszakban kapott közvetlen kifizetések éves átlagának összege közötti összehasonlításra alapítsák?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

20 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének első albekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az feljogosítja a tagállamokat arra, hogy a referenciaösszeg újbóli megállapításához való jogot, amely azokat a mezőgazdasági termelőket illeti meg, akiknek a termelő tevékenységét az általuk a bázisidőszak egészében vagy annak egy részében vállalt agrár-környezetvédelmi kötelezettségek hátrányosan befolyásolták, az ilyen kötelezettségvállalásokkal érintett és azokkal nem érintett évek folyamán kapott közvetlen kifizetések összege közötti összehasonlításra alapítsák.

21 E kérdés megválaszolását megelőzően először is meg kell állapítani, amint azt a főtanácsnok az indítványa 24. pontjában tette, hogy az 1782/2003 rendeletnek az annak módosításai előtti nyelvi változatai közül mindazonáltal kizárólag e rendelet 40. cikke (1) bekezdésének francia változata használja a „súlyosan érintett” kifejezést. E rendelkezés spanyol, német, olasz, portugál és a finn változata ugyanis a mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás egyetlen feltételeként csak a termelés érintettségét írja elő, míg a dán, a görög, az angol, a holland és a svéd változat „káros befolyásolást” feltételez, anélkül azonban, hogy megkövetelné a termelés súlyosan hátrányos befolyásolását.

22 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az uniós jogi aktus egységes alkalmazása, és ennélfogva egységes értelmezése érdekében az nem vizsgálható elszigetelten valamelyik nyelvi változatában, hanem mind alkotójának tényleges szándéka, mind pedig az általa követett cél alapján kell értelmezni, figyelembe véve többek között az összes nyelvi változatot (lásd többek között a C-569/08. sz. Internetportal und Marketing ügyben 2010. június 3-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-4871. o.] 35. pontját, valamint a C-52/10. sz. Eleftheri tileorasi és Giannikos ügyben 2011. június 9-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-4973. o.] 23. pontját).

23 E tekintetben egyrészt meg kell állapítani, hogy a 1782/2003 rendelet 40. cikke (1) bekezdése francia változatának egyedisége már fennállt a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és az egyes növényi kultúrák termelői részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról szóló tanácsi rendeletjavaslat (COM(2003) 23 végleges) szövegében is.

24 Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy az 1782/2003 rendelet 40. cikkében foglalt eltérést engedő kikötés célja az úgynevezett történelmi modell keretében előírt referenciaösszeg kiszámítási szabályának kiigazítása, amely szabály értelmében azok a mezőgazdasági termelők, akik a 2000 és 2002 közötti naptári éveket magában foglaló bázisidőszak folyamán legalább egy, az ezen rendelet VI. mellékletében említett támogatási rendszer címén támogatásban részesültek, olyan referenciaösszegen alapuló támogatásra jogosultak, amelyet minden egyes mezőgazdasági termelő tekintetében az ezen időszakban az említett rendszerek címén fizetett támogatások összegének éves átlaga alapján kell kiszámítani.

25 Különösen az 1782/2003 rendelet 40. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (5) bekezdése szerint az a mezőgazdasági termelő, aki a bázisidőszakban a 2078/92 és az 1257/1999 rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások hatálya alatt állt, kérheti, hogy a

referenciaösszegét a bázisidőszak azon naptári éve, illetve évei alapján számítsák ki, amelyeket nem érintettek az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások (lásd a C-152/09. sz. Grootes-ügyben 2010. november 11-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-11285. o.] 60. pontját).

26 A rendkívüli körülményekre vonatkozó szabályozás azon mezőgazdasági termelőkre történő kiterjesztésével, akik a bázisidőszakban a 2078/92 és az 1257/1999 rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások hatálya alatt álltak, az uniós jogalkotó szerint az ilyen kötelezettségeket vállaló mezőgazdasági termelőt nem érheti hátrány egy későbbi uniós támogatási rendszer keretében éppen ezen kötelezettségvállalások miatt, mivel nem láthatta előre, hogy döntése befolyással lesz a később elfogadott szabályozás szerinti jövőbeni közvetlen kifizetésekre (lásd a fent hivatkozott Grootes-ügyben hozott ítélet 36. és 44. pontját).

27 Ezen értelmezést megerősítik az 1782/2003 rendelet előkészítő munkálatai és különösen az „Egységes támogatási rendszer, különös esetek, nemzeti tartalék” című a horizontális mezőgazdasági kérdésekkel foglalkozó munkacsoport 2003. május 28-i ülésén kiosztott [(DS 200/03. REV 1) és a 2003. június 3-i 9971/03. sz. tanácsi dokumentum IV. mellékletében átvett] dokumentum is, amely szerint a 120/86. sz. Mulder-ügyben à 1988. április 28-án hozott ítélet (EBHT 1988., 2321. o.) 24. pontjának megfelelően, lehetővé kell tenni az agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket vállaló mezőgazdasági termelők számára, hogy a rendkívüli körülményekre vonatkozó szabályozás hatálya alá tartozzanak.

28 Márpedig sem az 1782/2003 rendelet előkészítő munkálatai, sem e rendelet egyetlen rendelkezése nem utal arra, hogy a jogalkotó szándéka arra irányult, hogy az említett szabályozás e mezőgazdasági termelők vonatkozásában történő alkalmazását a termelésük súlyos érintettsége feltételétől tegye függővé.

29 Ennek pontosítását követően az első kérdés megválaszolása érdekében meg kell állapítani, amint az a jelen ítélet 26. pontjából kitűnik, hogy a jogalkotó célja arra irányult, hogy az e mezőgazdasági kötelezettségeket vállaló mezőgazdasági termelők a bázisidőszak alatt ugyanazon helyzetben legyenek, mintha nem vállalták volna e kötelezettségeket.

30 Egyébiránt az 1782/2003 rendelet 40. cikkének szerkezetéből kitűnik, hogy a bázisidőszak vonatkozásában a 2078/92 és 1257/1999 rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalások alá tartozás ténye önmagában elegendő ahhoz, hogy az érintett mezőgazdasági termelő jogosult legyen arra, hogy a referenciaösszegét az ilyen kötelezettségvállalásokkal nem érintett időszak naptári éve, illetve évei alapján számítsák ki, annak értékelése nélkül, hogy a mezőgazdasági termelő termelése az ilyen kötelezettségvállalások okán érintett volt-e.

31 Ugyanis a 2078/92 rendelet 1. cikkének a) pontjával és második és tizenkettedik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 2. cikkéből, valamint az 1257/1999 rendelet 22. cikkéből kitűnik, hogy az említett kötelezettségvállalásoknak – mivel olyan mezőgazdasági hasznosítási formák bevezetését írják elő, amelyek többek között a műtrágya és a növényvédő szerek használatának csökkentésével, a külterjes mezőgazdasági művelés előmozdításával, a szarvasmarha- vagy juhállomány általi terhelés takarmány-termőterület egységenkénti hozamveszteséget okozó csökkentésével, a mezőgazdasági földterületeknek környezethez kapcsolódó célokra történő használat érdekében való pihentetésével vagy éppen a földterületeknek a nyilvánosság hozzáférése vagy szabadidős cél érdekében történő fenntartásával járnak – önmagukban az a hatásuk, hogy hátrányosan befolyásolják az azokat vállaló mezőgazdasági termelő termelését.

32 Egyébiránt az a mezőgazdasági termelő, akinek termelését érintette az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalásokból eredő intézkedések alkalmazása, bizonyos körülmények között nehézségekkel találhatja magát szemben, sőt lehet, hogy nem tud pontos összefüggést kimutatni az említett kötelezettségvállalások és a mezőgazdasági termelésének csökkenése között.

33 Pontosan ezen okok miatt a 1782/2003 rendelet 40. cikkének (5) bekezdése szerint a 2078/92 és az 1257/1999 rendeletben előírt agrár-környezetvédelmi intézkedésekben való részvétel ugyanazon következményekkel jár a mezőgazdasági termelők számára, mint amikor a termelésüket *vis maior* vagy rendkívüli körülmények hátrányosan befolyásolták.

34 Ebből következik, hogy az 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy minden mezőgazdasági termelő, kizárólag azon tény okán, hogy a bázisidőszakban a 2078/92 és az 1257/1999 rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket vállalt, kérheti hogy a referenciaösszegét a bázisidőszak azon naptári éve, illetve évei alapján számítsák ki, amelye(ke)t nem érintett ilyen kötelezettségvállalás.

A második kérdésről

35 A második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok azon mezőgazdasági termelők referenciaösszegének újbóli megállapításához való jogot, akik termelését az 1997 és 2002 közötti teljes időszakban vállalt agrár-környezetvédelmi kötelezettségek befolyásolták, alapíthatják az agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalással nem érintett utolsó évben – még ha ezen év a bázisidőszakot megelőző nyolc évnél korábbi év is – kapott közvetlen kifizetések összege és a bázisidőszakban kapott közvetlen kifizetések éves átlagának összege közötti összehasonlításra.

36 Az első kérdésre adott válaszra figyelemmel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy minden mezőgazdasági termelő, kizárólag azon tény okán, hogy az 1997 és 2002 közötti időszakban a 2078/92 és az 1257/1999 rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket vállalt, kérheti, hogy a referenciaösszegét objektív kritériumok alapján, a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmódot, valamint a piac és a versenyhelyzet torzulásának megakadályozását biztosító módon határozzák meg, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

37 Hozzá kell tenni, hogy a jóhiszemű együttműködés elve szerint a nemzeti bíróságok feladata, hogy hatáskörük keretében alkalmazzák az 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének első és második albekezdését és biztosítsák annak teljes érvényesülését, szükség esetén eltekintve minden ellentétes nemzeti rendelkezés – az utólagos nemzeti rendelkezéseket is ideértve – alkalmazásától (lásd ebben az értelemben a 106/77. sz. Simmenthal-ügyben 1978. március 9-én hozott ítélet [EBHT 1978., 629. o.] 24. pontját és a C-617/10. sz. Åkerberg Fransson-ügyben 2013. február 26-án hozott ítélet 45. pontját).

A költségekről

38 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **A 2008. október 9-i 1009/2008/EK tanácsi rendelettel módosított, a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról, továbbá a 2019/93/EGK, 1452/2001/EK, 1453/2001/EK, 1454/2001/EK, 1868/94/EK, 1251/1999/EK, 1254/1999/EK, 1673/2000/EK, 2358/71/EGK és a 2529/2001/EK rendelet módosításáról szóló, 2003. szeptember 29-i 1782/2003/EK tanácsi rendelet 40. cikke (5) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy minden mezőgazdasági**

termelő, kizárólag azon tény okán, hogy a bázisidőszakban a környezetvédelmi követelményekkel és a természeti környezet megőrzésével összeegyeztethető mezőgazdasági termelési módszerekről szóló, 1992. június 30-i 2078/92/EGK tanácsi rendelet és a 2004. december 22-i 2223/2004/EK tanácsi rendelettel módosított, az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapból (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, valamint egyes rendeletek módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló, 1999. május 17-i 1257/1999/EK tanácsi rendelet szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket vállalt, kérheti, hogy a referenciaösszegét a bázisidőszak azon naptári éve, illetve évei alapján számítsák ki, amelye(ke)t nem érintett ilyen kötelezettségvállalás.

2) **Az 1009/2008 rendelettel módosított 1782/2003 rendelet 40. cikke (5) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy minden mezőgazdasági termelő, kizárólag azon tény okán, hogy az 1997 és 2002 közötti időszakban a 2078/92 rendelet és a 2223/2004 rendelettel módosított 1257/1999 szerinti agrár-környezetvédelmi kötelezettségeket vállalt, kérheti hogy a referenciaösszegét objektív kritériumok alapján, a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmódot, valamint a piac és a versenyhelyzet torzulásának megakadályozását biztosító módon határozzák meg, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.**

Aláírások